

EESTI LOODUS

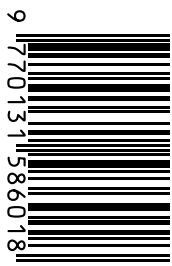
96

lehekülge

Minevikku otsigem meie soodest

Eesti looduse kujunemine pärast jääaega
Lapimaa ja Eesti hüdroloogia
Eesti loodusmuuseum

ISSN 0131-5862 (trükiis)
ISSN 2228-3692 (võrguväljaanne)

71. aastakäik Nr 12, detsember 2020

www.eestiloodus.ee

2 **Aasta autori veerg:** Uudo Timm3 **Sõnumid**11 **EL küsib:** vastavad Madis Leivits ja Ursula Toom16 **Eesti elustiku ajaskaalad**
Siim Veski, Triin Reitalu, Leeli Amon ja Lembi Lõugas kirjeldavad Eesti looduse ja elustiku arengut pärast jääaega: teadmised tuginevad suuresti järvesetetele ja turbale24 **Mida dendrokronoloogid Eestis teevad?**

Alar Läänelaid ja Kristina Sohar tutvustavad puude aastarõngaste mitmekesiseid kasutusvõimalusi puitasjade, -hoonete ja paljugi muu vanuse määramisel

30 **Eesti loodusmuuseumi varasalvestest**

Loore Ehrlich, Lennart Lennuk ja Karin Truuver annavad põhjaliku ülevaate loodusmuuseumis peituvast varandusest: suur osa sellest aitab uurida ajalisi muutusi

38 **Tegutse teadlikult:****Kuidas ja kust korjata kivistisi?**
Martin Tikk soovib kivistisi korjates järgida looduskaitse nõudeid ja hoolitseda, et väärtuslik kivistis kaasa võttes kannatada ei saaks40 **Sada rida Eesti loodusest:**
Aukartus. Teet Kallas42 **Üks Eesti paigake:** Metskits, kes on andnud me pealinnale nime
Juhani Püttsepp otsib seoseid Revali nime ja Koorti „Metskitse“ vahel – osutub, et kuju polegi Toompea jalamil juhuslikult44 **Eesti Looduse kahekümne esimene fotovõistlus**48 **Poster:** Eesti Looduse fotovõistluse loomafoto peaaahind. Remo Savisaar50 **Intervjuu:** Eesti inimese suhe sooga on muutunud: 150 aastat tagasi ei vajanud me soos(t) seda, mida praegu. Geoloog**Marko Kohvi ja geograaf Piret Pungas-Kohvi küsitlenud Toomas Kukk**58 **Valminud on turbauuringute andmebaas**

Mall Orru tutvustab andmebaasi, mis pakub palju huvitavat ka näiteks taimkatteuurijatele, looduskaitsetele ja kõigile loodushuvilistele

60 **100 aastat Eesti hüdroloogiateenistust**

Arvo Järvet meenutab sisevete uurimislugu, mis suuresti algas Peipsi ja Narva jõe kallastelt

68 **Loodusmaja: Loodusharidus Tallinna loomaaias: ajaloo tänapäeva**

Inari Leiman vaatab minevikku – loomaia loodushariduskeskuse praegune edu põhineb aastakümnetepikkusel tegevusel

74 **Reisikiri: Lapimaa väravas Valtavaaras näeb seda, mis meie aladelt on ammu kadunud**
Karl Adami viib lugeja Põhja-Soomes, mis pakub palju põnevat igal aastaajal, isegi talvel80 **Aasta puu: Kuuse keelestumine**
Karl Pajusalu uurib kuuse nime päritolu ja keeleperesid – kuusest lähtub üks suurimaid eesti keele sõnaperesid82 **Merirüdi, karastunud kahlaja**
Uku Paal annab ülevaate merirüdi arvukusest, fenoloogiast ja levikust Eestis85 **Nuputa: ülesandeid bioloogia- ja geograafiaolümpiaadidelt**

86 Kroonika

90 Mikroskoop

91 Ristsõna

92 Ajalugu, sünnipäevad

93 Regstrid

Foto: Kristina Sohar

Foto: Erik Abner

Foto: Lena Barbara Luhse

Foto: Karl Adami

Eesti loodus ja Eesti Loodus

Kuna olen sündinud maal looduse keskel, puutusin esimesena kokku Eesti loodusega, kirjapildis väikse tähega, kuid sisult väga olulisega. Vanemate, vendade ja õe abiga said selgeks kodukohas kasvavad ja tegutsevad silmatorkavamad liigid. Mida rohkem neid tuttavaks sai, seda rohkem hakkasin neid märkama ning leidma seoseid liikide ja elupaikade vahel. Igal liigil on ju looduses oma roll. Et tagada elukõlblik keskkond ka meie lastelastele, peame looduse hüvesid tarbides arvestama koosluste kandevõimet. Suhe peaks olema sümbiootiline, mitte keskkonda kurnav.

Alklassides sattusid mu kätte esimesed Eesti Looduse numbrid. Neid oli huvitav sirvida, eelkõige pilte vaadata. 1970. aastatest õnnestus isal Eesti Loodus koju tellida. Kuigi trükiarvud olid tollal väga suured, olid sidejaoskondadele eraldatud ajakirjade tellimise limiidid ja Eesti Loodus oli kindlasti üks defitsiitsemaid. Siis sai seda ajakirja igal kuul oodatud. Hiljem muutus Eesti Loodus aastakäikude kaupa kokku köidetult oluliseks teabeallikaks. Nii süvenes huvi looduse vastu veelgi, mille loogiline jätk olid õpingud Tartus bioloogia erialal.

Viimasel ajal olen ikka ja jälle välja otsinud vanu Eesti Looduse köiteid, et fakte meelde tuletada ja viidata. Eriti tänuväärased on tollased lühiteated mõne liigiga kohtumiste kohta, mis esmapilgul tunduvad olevat ruumi täiteks tehtud nupukesed. Samas on seal talletatud väärtuslik info, mille nende autorid oleksid mõne aja pärast unustanud või kurvemal juhul endaga manalasse kaasa viinud.

Samuti leiab sealt pikemaid ülevaateid, näiteks meile toodud liikidest täpsete kohtade ja arvandmetega, mida ei oskaks enam kusagilt otsi-

Foto: Helar Laasik

da. Osa nendest liikidest on nüüdseks saanud meil tavaliseks (puna-hirv, kährik, kiritigu), teised aga jäänud haruldaseks või sootuks kadunud (siniraag, pähklinäpp).

Nii on Eesti Looduses ilmunud märkmed olnud üks allikaid näiteks lendorava leviku muutuste rekonstrueerimisel. Aeg-ajalt on tähtis vaadata tagasi, et meenutada millised olid toonased olulised probleemid meie looduses. Osalt täidab praegu seda otstarvet ajakirja ajalooveerg, tuues nopeid 80, 40 ja 20 aasta tagustest Eesti Looduse numbritest.

Ise pole ma artiklite kirjutamisel erilist algatusvõimet näidanud. Ikka on juhtunud nii, et mõnel aktuaalsel teemal on palutud kirjutada. 1990. aastatel sai tutvustatud uusi, aga ka üldsusele vähem tuntud kaitsealasid. Viimasel ajal on olulised olnud Eesti imetajad ja muutused faunas. Tänavu on Eesti terioloogia seltsi 40 tegevusaasta juubel, seetõttu on olnud rohkem juttu meie imetajatest, näiteks märtsinumbris.

Soovin Eesti Loodusele endiselt indu kajastada ja talletada Eesti looduse võlusid ja valusid.

Mardo Sillas

EESTI LOODUS

71. aastakäik Nr 12, detsember 2020

Toimetuse aadress: Baeri maja, Veski 4, 51005 Tartu
e-post eestiloodus@loodusajakiri.eePeatoimetaja **Toomas Kukk**
742 1143, toomas.kukk@loodusajakiri.eeToimetaja **Juhan Javois**
5661 0851, juhan.javois@loodusajakiri.eeToimetaja **Katre Palo**
(lapsehoolduspuhkusel)
katre.palo@loodusajakiri.eeToimetaja **Piret Pappel**
piret.pappel@loodusajakiri.eeKeeletoimetaja **Monika Salo**
monika.salo@loodusajakiri.eeKüljendaja **Raul Kask**
raul@ww.ee**Väljaandja: MTÜ Loodusajakiri**Endla 3, Tallinn 10122, 610 4105
www.loodusajakiri.ee
www.facebook.com/eestiloodusTegevjuht, reklaam: **Riho Kinks**
508 6690, riho.kinks@loodusajakiri.eeTurundusjuht: **Mariliis Kesküla**
501 0119, mariliis@loodusajakiri.ee**Tellimine:** www.tellimine.ee/loodusajakirjad
617 7717, tellimine@expresspost.eeAjakiri ilmub
keskkonnainvesteeringute keskuse toetuselKESKKONNAINVESTEERINGUTE
KESKUS

© MTÜ Loodusajakiri, Eesti Loodus®, 2020

Summaries of some articles can be found at
our web site www.eestiloodus.eeTrükitoode
4041 0820

PEFC sertifitseeritud

Käesolev toode on pärit
säästvalt majandatud
metsast ja kontrollitud
allikatest

www.pefc.ee

Trükitud trükikojas Printall

